

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติปีนี้ เสนอให้มีการปฏิรูป อีไอเอ และ อีเอสไอเอ เพื่อลดผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติประชุมใหญ่เดือน ธ.ค. นี้ เดือนภัยรับมือสถานการณ์สิ่งแวดล้อม หลังปัญหาหมอกควันจากการเผาป่าทำไร่ และผลกระทบจากการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลทั่วประเทศ อาจทำให้ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงมีปัญหาโรคทางเดินหายใจ เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควมเข้มการทำ EIA และ ESHA

เมื่อเร็วๆ นี้ คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สช.) แลงลงข่าวการจัดงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ ๑๘-๒๐ ธันวาคม ที่ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ โดยเป้าหมายหลักของการดำเนินงานในปีนี้ มุ่งเน้นแนวคิดสำคัญคือ “ทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ” มีระเบียบวาระสำคัญ ๙ หัวข้อ ในจำนวนนี้มี ๓ หัวข้อที่ครอบคลุมประเด็น “สุขภาพในนโยบายสิ่งแวดล้อม”

>> อ่านต่อหน้า ๒

เกาะติดคสช.

ขอแสดงความยินดีและต้อนรับกรรมการสุขภาพแห่งชาติคนใหม่ล่าสุด นายอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา ที่ผ่านกระบวนการเลือกกันเองระหว่าง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ตามมาตรา ๑๕(๖) พร้อมกันนี้ขอแสดงความยินดีกับผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานพันธมิตรสำคัญที่ทำงานร่วมกับ สช. เพื่อสุขภาพประชาชน ทั้ง ปลัดกระทรวงสาธารณสุขคนใหม่ (นพ.ณรงค์ สหเมธาพัฒน์) ที่ขยับจากอธิบดีกรมสุขภาพจิต และเมื่อปี ๒๕๕๔ ขณะดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงสาธารณสุขก็ เป็นแกนนำในกระบวนการปรับภารกิจและโครงสร้างกระทรวงสาธารณสุขมาแล้ว อีกคนสำคัญคือ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (นายจรัลชัย มูลทองโร่ย) ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง มาตรการทำให้สังคมไทยไร้แร่ใยหิน โดยเมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ผลักดันประกาศให้

>> อ่านต่อหน้า ๒

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒๗ | เดือนตุลาคม ๒๕๕๕
www.nationalhealth.or.th



สานพลัง สร้างสุขภาวะ

สานพลัง

ปฏิรูประบบสุขภาพ

มุมมองเมืองน่าอยู่ กับ

สุขภาวะ ของคนทำผังเมือง

บังอร ไทรเกตุ

ป้ายแก๊ว ของวันที่เร่งรีบในกรุงเทพมหานคร บนถนนที่คลาคล่ำไปด้วยรถรา ผู้คนต่างเดินกันขวักไขว่แทบจะชนกัน เสี่ยงแตกรถยนต์ส่วนตัวที่ตะคอกใส่รถชนส่งมวลชนซึ่งกำลังเบียดแซงเข้ามาตั้งแทบจนจะแหงเข้าถึงแก้วหู

แต่ทันทีที่ฉันเข้ามาถึงเขตริ้วประตูของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งบนถนนงามวงศ์วาน ความรุ่มร้อนของสี่แยกได้ขมเสียจอบ้างที่แสนจะวุ่นวายจากภายนอกลงทันที ความสงบของพื้นที่สีเขียวได้นำความชุ่มชื้นกลับมายังหัวใจฉันอีกครั้ง ไซ้แล้ว...นั่นไง ร้านกาแฟที่แฝงกายอยู่ใต้ต้นนนทรีใหญ่เป็นสถานที่ที่เธอ **ภารณี สวัสดิรักษ์** ประธานเครือข่ายวางแผนผังเมืองเพื่อสังคม ได้นัดฉันเพื่อพูดคุยถึงมุมมอง **“ผังเมืองกับสุขภาวะสัมพันธ์กันอย่างไร?”**

แปลกมัย ! ที่คนทำผังเมืองจะมาเกี่ยวข้องกับอะไรกับงานสายสุขภาพ?

“หลายคนอาจมองว่ามันไม่เกี่ยวข้องกัน มองว่าผังเมืองเป็นเรื่องของการวางผังเพื่อสร้างบ้านแปลงเมือง แต่จริงๆ แล้วเป็นเรื่องเดียวกันนะ เพราะการทำผังเมืองต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพขณะที่ดี ไม่เจ็บป่วย มีสุขภาพกาย จิต และสังคมที่ดี สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งมันสอดคล้อง

>> อ่านต่อหน้า ๑๐



คณาณปฏิรูป
ศศิธร ศุภพิชน
สาธารณสุขอำเภอรราชสาส์น

หน้า ๓

รายงานพิเศษ
เดินหน้าหนุนมาตรการเลิกใช้
แร่ใยหิน ในสมัชชาสุขภาพ
แห่งชาติครั้งที่ ๕

หน้า ๕

เกาะเต่า
ตามหา “แฟนพันธุ์แท้”
การปฏิรูประบบสุขภาพ

หน้า ๖

คุณค่าผาด
เรื่องเล่าจาก ตอนทองคำกับ
ทำเรื่อน้ำลึกเซฟรอน

หน้า ๘



สมัชชาสุขภาพแห่งชาติปีนี้ เสนอให้มีการปฏิรูปไอเอ และอีเอชไอเอ ฯลฯ

ได้แก่ การปฏิรูประบบการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การป้องกันและลดผลกระทบด้านสุขภาพจากโรงไฟฟ้าชีวมวล และการจัดการปัญหาหมอกควันที่มีผลต่อสุขภาพ

ดร.ศิริณา ปวโรฬารวิทยา

ประธานกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเปิดเผยว่า การประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ ถือว่ามีความสำคัญในการเปิดพื้นที่สาธารณะ ให้ทุกภาคทุกภาคส่วนในสังคมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงปัญหาและทางออกในการสร้างสุขภาวะอย่างสมานฉันท์

ดร.ศิริณา

กล่าวว่า แม้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจจะเป็นเรื่องสำคัญในขณะนี้ แต่ทุกฝ่ายก็ควรหันกลับมาทบทวนผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะยาวต่อสุขภาพของประชาชนที่ต้องเผชิญกับโรคร้ายหลายอย่าง โดยเฉพาะปัญหาที่ คจ.สช. เป็นห่วงคือผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐและเอกชนที่ไม่ได้ผ่านการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างดีเพียงพอ

ด้านนางกรรมการ บรรเทิงจิตร

รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า ขณะนี้คณะกรรมการวิชาการแต่ละประเด็นได้จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง ๙ ระเบียบวาระ เสร็จสิ้นแล้ว และขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการรับฟังความเห็นจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่จะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปลายปีนี้ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ช่วยกันพิจารณาอย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้

นางสาวเพ็ญโฉม แซ่ตั้ง

ผู้อำนวยการมูลนิธิบูรณะนิเวศน์ ในฐานะคณะกรรมการวิชาการเฉพาะประเด็นเรื่องการปฏิรูประบบการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กล่าวถึง ปัญหาของการทำไอเอในปัจจุบันว่ามีการประเมินเป็นรายโครงการ แต่ไม่มีการประเมินศักยภาพการรองรับของพื้นที่ที่เข้าไปลงทุน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีโรงงานอยู่หนาแน่น ดังนั้นประเด็นที่จะนำเสนอต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปีนี้ คือ การปฏิรูปไอเอ และอีเอชไอเออย่างเป็นรูปธรรม โดยควรให้มีการจัดทำไอเอในภาพรวม และประเมินในเชิงยุทธศาสตร์โดยไม่จำกัดแต่เพียงมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม แต่ควรรวม

มิติทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ด้วย

ด้านนางสุขญา อัมราลิขิต

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดให้กิจการ ๓๕ ประเภท ต้องทำระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment หรือ EIA) ก่อนการเริ่มดำเนินกิจการ แต่ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการนำหลักวิชาการที่ถูกต้องมาใช้ในการจัดทำรายงานการประเมินผลดังกล่าว

นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา

กรรมการสุขภาพแห่งชาติ ในฐานะประธานคณะกรรมการวิชาการเฉพาะประเด็นการป้องกันและลดผลกระทบด้านสุขภาพจากโรงไฟฟ้าชีวมวล กล่าวว่า ที่ผ่านมาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโครงการพัฒนาขนาดเล็กจำนวนมากและเข้ามาพึ่งกระจายไปทั่วกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ใกล้เคียง หากมีการบริหารจัดการที่ดีและคำนึงถึงสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โรงไฟฟ้าชีวมวลจะเป็นพลังงานทางเลือกที่ดีสำหรับบ้านเรา

สิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมี

การแก้ไข คือ วางกฎระเบียบให้โรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลขนาดเล็กต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) และมีมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐที่ดีเพียงพอ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้เป็นมาตรฐานในการดำเนินโครงการ

“โรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดต่ำกว่า

๑๕๐ เมกะวัตต์ ใช้เชื้อเพลิงที่เผาไหม้ยากสุดท้ายกลายเป็นสารเผาไหม้ไม่หมดถึงร้อยละ ๑๐-๓๔ เกิดมลพิษที่อยู่ในรูปฝุ่นละอองขนาดเล็ก เมื่อผ่านเข้าไปถึงปอดและถุงลมที่มีผลต่อโรกระบบทางเดินหายใจ ซึ่งตามผลการศึกษาขององค์การอนามัยโลกยืนยันว่า การสูดดม มีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคในระบบหายใจ โรคหัวใจ ผู้ที่เป็นโรคหอบหืดอยู่แล้วจับติดบ่อยขึ้น” นพ.ณรงค์ศักดิ์ กล่าว

ด้านนางวิจิตรา ชุตกุล

เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาอีสาน กล่าวว่า ปัจจุบันมีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นจำนวนมากตามแผน

โดย “ตุ๊กแก”

เกาะติดคสช.

ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ในการประชุมเครือข่ายขับเคลื่อนมาตรการทำให้สังคมไทยไร้แร่ใยหินที่มี นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา กรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นประธาน ท่านได้กล่าวขอบคุณแทนผู้บริโภครวมและแรงงานไทยที่ได้รับผลประโยชน์มหาศาล จากการยื่นหยัดทำงานเพื่อดูแลสุขภาพของ สคบ. แม้จะถูกบริษัทเอกชนฟ้องร้อง จากกรณีการออกประกาศควบคุมฉลาก แต่ก็ไม่ท้อถอย ผลจากการทำงานอย่างรอบคอบทั้งด้านความรู้ ข้อมูล และการสร้างการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ในที่สุดศาลปกครองได้มีคำสั่งยกฟ้องคดีดังกล่าวไปแล้ว

แม้จะยังไม่ถึงกำหนดการประชุมคสช. แต่กรรมการสุขภาพแห่งชาติหลายท่านก็เข้าร่วมกิจกรรมการทำงานกับ สช. อย่างแข็งขัน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมคณะ “เยี่ยมเพื่อน เยือนมิตร” เพื่อต้อยอดงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม นพ.อำพล จินดาวัฒนะ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้นำทีมลงไปใน ๑๙ จังหวัดแล้ว ล่าสุดที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา พระครูอมรชัยคุณ หรือ หลวงตาแฮร์ กรรมการสุขภาพแห่งชาติจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เข้าร่วมวงพร้อมกับผู้บริหารหน่วยงานองค์กรและแกนนำภาคีสมัชชาสุขภาพในจังหวัดกว่า ๗๐ คน

นอกจาก นางศิริณา ปวโรฬารวิทยา ประธานกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (คจ.สช.) ปี ๒๕๕๕ นี้ ยังมี รศ.ชินกัญญา กาญจนจิตรรา นายมานิจ สุขสมจิตร รศ.ศรณี รุจกรกานต์ นายสุรเดช เดชคุ้มวงศ์ นายกแพทยสภา และนายกสภาเภสัชกรรม ก็เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดสมัชชา

สุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ ด้วย ส่วนในกระบวนการพัฒนาข้อเสนอในระเบียบวาระการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ หลวงตาแฮร์ ได้ร่วมเป็นประธานคณะทำงานวิชาการเฉพาะประเด็นพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพ โดยมีนายเกษภา มิ่งสมร เป็นเลขานุการคณะทำงานฯ เช่นเดียวกับ นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา ที่แม้งานรัดตัว แต่ก็รับเป็นประธานคณะทำงานวิชาการเฉพาะประเด็นการป้องกันและลดผลกระทบด้านสุขภาพจากโรงไฟฟ้าชีวมวล ส่วนนายกแพทยสภา และนายกสภาการพยาบาล ก็ได้เข้าร่วมเป็นทำงานในคณะทำงานวิชาการเฉพาะประเด็นการปฏิรูปการศึกษาวิชาชีพด้านสุขภาพให้สอดคล้องกับความจำเป็นด้านสุขภาพในบริบทสังคมไทยด้วย

ปิดท้ายฉบับนี้ที่เวทีฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายสื่อชุมชน เมื่อกลางเดือนกันยายน ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อสื่อทั้งวิทยุชุมชนที่เคยเข้าร่วมงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๔ เมื่อปี ๒๕๕๔ และทีมงานอาสาสมัครนักสื่อสารชุมชน ภาคเหนือ ที่จะมาร่วมทีมถ่ายทอดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๕ เกือบ ๔๐ ชีวิต มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นเครือข่ายสื่อชุมชนที่เข้มแข็ง และยังได้เรียนรู้เทคนิคและการใช้ประโยชน์จากสถานีวิทยุโทรทัศน์สุขภาพแห่งชาติ กิจกรรมนี้ ไปจัดแบบเยือนถึงถิ่นแบบนี้ นายเกษภา มิ่งสมร กรรมการสุขภาพแห่งชาติ เจ้าของถิ่นจึงไม่เพียงแต่ต้อนรับขับสู้อย่างอบอุ่น แต่ยังให้เกียรติบรรยายเปิดเวทีถึงบทบาทของสื่อกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะอีกด้วย นับว่า กรรมการสุขภาพแห่งชาติชุดนี้ลงแรงช่วยขับเคลื่อนสุขภาวะสู่ประชาชนในทุกโอกาสกันทุกคนจริงๆ

“เส้นสร้างสุข” โดย คิม





คั่นคนปฏิรูป

โดย เขมวดี ขนานแก้ว



ศศิธร คุภพิชน์ สาธารณสุขอำเภอรราชสาส์น

“คนที่อยู่ด้วยกันต้องมีกติกา สังคมจึงจะมีความสุขได้”

ธรรมนูญสุขภาพ เป็นกติกา เป็นมาตรการทางสังคม ที่กำหนดว่าหมู่บ้านของเรา ชุมชนของเรา จะมีแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างไร กำหนดขึ้นจากความต้องการ สภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป เช่น จะมีโรงงานเข้ามาในชุมชน ก็จะต้องคิดว่าจะวางแผนอย่างไรไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

ธรรมนูญสุขภาพ = ธรรมนูญสุขภาพ ต้องมีให้ครบทั้ง ๔ มิติ ครอบคลุมไปถึงเรื่องอาชีพ วิสาหกิจชุมชน หรือแม้กระทั่งศาสนา

การทำธรรมนูญสุขภาพ ต้องค่อยๆ ทำ ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมกันเขียนธรรมนูญ และร่วมกันทำตามที่เราเขียนเอาไว้ ต้องมีการปรับปรุง เพราะเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงเสมอ จึงจะช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งในชุมชนได้

ธรรมนูญสุขภาพมีประโยชน์ หลังจากมีธรรมนูญสุขภาพอำเภอรราชสาส์นแล้วก็ดีขึ้น ทำให้เราดำเนินชีวิตแบบมีจุดหมาย ช่วยให้ อบต. ไปกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่น และวางแผนใช้เงินได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน

ธรรมนูญสุขภาพ จึงเป็นสิ่งที่น่าทำ อยากให้ทุกหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการทำเป็นมาตรการของเราที่สร้างขึ้นเอง ลงโทษกันเอง ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ถ้าชุมชนเข้มแข็งเสียแล้ว ใครหรืออะไรก็เข้ามาทำอะไรเราไม่ได้ “ธรรมนูญสุขภาพ จึงเป็นสิ่งที่ทุกชุมชนควรมี”

ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพอำเภอรราชสาส์น ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๔ เริ่มใช้เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ประกอบด้วย หมวด ๓๑ ข้อ มี “กติกา” ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวราชสาส์นที่น่าสนใจ เช่น
หมวด ๕ การป้องกันและการควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ข้อ ๑๖ “ครัวเรือนในอำเภอรราชสาส์นจะเลี้ยงสุนัขไม่เกิน ๓ ตัว โดยได้รับการดูแลวัคซีนและยาคุมกำเนิดจาก อบต. ทุกปี พร้อมทั้งมีการจัดทำทะเบียนสัตว์เลี้ยงเพื่อการตรวจสอบ” ระบุไว้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสุนัขมากเกินไป ซึ่งจะก่อความเดือดร้อนในชุมชนได้

หมวด ๗ การส่งเสริม สนับสนุน การใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์พื้นบ้านอื่นๆ ข้อ ๒๒ “อบต. และ กศน. อำเภอรราชสาส์นสนับสนุนการค้นหาและจัดทำข้อมูลคลังปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง”

หมวด ๘ การคุ้มครองผู้บริโภค ข้อ ๒๓ ร้านค้า/กลุ่มผลิตอาหารแปรรูปต่างๆ ในเขตอำเภอรราชสาส์นต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้บริโภค เพื่อการควบคุมดูแลตามข้อตกลงร่วมกัน เน้นการจำหน่ายสินค้าและบริการที่ถูกต้องปลอดภัย ลดหรืองด การจำหน่ายสินค้าทำลายสุขภาพ ๕



แกระรอยโลก

โดย ฝรั่งแซบวัย

ซองบุหรี่...ใครว่าไม่สำคัญ

รัฐบาลออสเตรเลียได้รับทั้งก้อนหินและดอกไม้กับการออกกฎหมายบังคับใช้ซองบุหรี่แบบเรียบ ซึ่งจะมีผลในเดือนธันวาคมปีนี้

ไม่แปลกใจ...ที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติอย่างฟิลิป มอร์ริส อินเตอร์เนชั่นแนล บริติช อเมริกัน โทแบคโค และเจแปน โทแบคโค มองเรื่องนี้เป็นโอกาสการค้าระหว่างประเทศ และละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และมีบางประเทศที่ส่งออกยาสูบ เช่น ยูเครน ฮอนดูรัส และสาธารณรัฐโดมินิกัน อาจจะนำประเด็นนี้หารือในองค์การการค้าโลก

ขณะที่ประเทศนิวซีแลนด์ แคนาดา เบลเยียม ไชล์แลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศส สนับสนุนและมีแนวโน้มจะออกมาตรการทางกฎหมายลักษณะเดียวกันกับรัฐบาลออสเตรเลีย เพราะผลจากการวิจัยระบุว่าซองบุหรี่แบบเรียบจะช่วยลดแรงกระตุ้นและความสนใจจากผู้สูบ โดยเฉพาะผู้สูบบุหรี่ใหม่ ที่มักเป็นเด็กและเยาวชน ของซองบุหรี่แบบเรียบ จึงไม่ได้เรียบง่ายแบบชื่อ

กระทรวงสุขภาพ ประเทศออสเตรเลีย ได้ว่าจ้างบริษัทวิจัยจีเอฟเค บลูมูน (GfK Blue Moon) ให้ทำการศึกษาวิจัยและสอบถาม โดยให้เสนอแบบซองบุหรี่ที่ดีที่สุดที่ทำให้ผู้สูบเห็นแล้วหมดอารมณ์ในการสูบ

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยและการสำรวจที่ผ่านมา ได้ออกแบบหน้าตาของซองบุหรี่ใหม่ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ใช้ภาพของโรคที่เกิดจากบุหรี่แทนโลโก้ของยี่ห้อบุหรี่
2. ซองบุหรี่ของทุกยี่ห้อใช้สีน้ำตาลมะกอกเข้ม เบอร์ ๔๔๘๘



คำเตือน : อย่าปล่อยให้เด็กสูดดมควันบุหรี่ของคุณ



คำเตือน : การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุ “ให้ตามอด”

๓. ข้อความและชื่อยี่ห้อบนซองใช้ฟอนต์อักษร Lucida Sans

ลักษณะอย่างนี้ บรรดานักออกแบบต่างก็รู้ว่า สีและฟอนต์อักษรนี้ไม่เป็นที่นิยมในการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าใดๆ โดยเฉพาะฟอนต์ Lucida Sans ซึ่งออกแบบโดยนักออกแบบ **ชาร์ล บิ๊กเกิลโล (Charles Bigelow)** และ **คริส โฮลเมส (Kris Holmes)** ฟอนต์นี้ออกแบบเพื่อสะดวกกับการใช้กับเลเซอร์ปริ้นเตอร์เท่านั้น ตัวอักษรจะมีลักษณะติดๆ กัน อ่านค่อนข้างยาก

ส่วนเรื่องสีนั้น บริษัทวิจัยจีเอฟเค บลูมูน ได้ทดสอบสีกับความรู้สึกของนักสูบ ๘ สี ผลปรากฏว่า ซองบุหรี่สีเข้มทำให้ความรู้สึกเป็นอันตราย สีน้ำตาลเข้มให้ความรู้สึกไม่น่าสนใจและดูสกปรก สีน้ำตาลอ่อนให้ความรู้สึกเหมือนทอง ดูดี สีน้ำตาลออกช็อกโกแลตให้ความรู้สึกตอบรับที่ดี ดังนั้นรัฐบาลออสเตรเลียจึงเลือกใช้สีน้ำตาลเข้ม เบอร์ ๔๔๘๘

ซองบุหรือนั้นแตกต่างจากผลิตภัณฑ์สินค้าอื่นๆ เพราะผู้สูบจะพกพาซองบุหรี่ไปจนกว่าจะสูบหมดซอง นักการตลาดจึงเรียกซองบุหรือนี้ว่าเป็น **silent salesman** คือ ซองบุหรือนำหน้าที่โปรโมทสินค้า และสร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้สูบ ดังนั้น ซองบุหรี่แบบเรียบจะช่วยให้ผู้สูบชะงักและถูกคิดถึงความอันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่ อีกทั้งการออกแบบที่ทำให้ผู้สูบเห็นแล้วหมดอารมณ์ จะช่วยลดการกระตุ้นความอยากสูบบุหรี่ลง

ประเทศไทยกำลังยกร่าง พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ... ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาพิจารณา ก็หวังว่ารัฐบาลไทยจะห่วงใยสุขภาพของประชาชน และกล้าหาญพอที่จะออกมาตรการบังคับใช้ซองบุหรี่แบบเรียบเหมือนรัฐบาลออสเตรเลียบ้างนะคะ... ๕



“คนชบพรกับประชาคมอาเชียน”

เข้าวันเสาร์ ที่ ๑ และอาทิตย์ ที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นวันสำคัญอีกครั้งของพี่น้องชาวจังหวัดชบพร ดินแดน “ประตูสู่ภาคใต้” ในการประชุมสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร ปี ๒๕๕๕ “คนชบพรกับประชาคมอาเชียน” ณ โรงแรมชบพรแกรนด์พาเลซ อำเภอเมือง จังหวัดชบพร ลองติดตามดูนะครีบ

สมัชชชบพรภาพ จ.ชบพร ประจำปี ๒๕๕๕ : “คนชบพรกับประชาคมอาเชียน”

กิจกรรมหลักในการประชุมสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร ครึ่งนี้ ประกอบด้วย ๒ ส่วนหลัก คือ ๑) การขับเคลือนนโยบาย ประเด็น คนชบพรกับประชาคมอาเชียน ปี ๒๕๕๔ ประเด็น การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตคนชบพร และการทบทวนมติเดิมตั้งแต่ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔ จำนวน ๗ มติ ๒) กิจกรรมการเคลือนไหวสังคม เช่น เวทีเสวนา “เหลียวหลังแลหน้า สมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร เวทีเสวนาเด็กไทยกับไอที” การจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับมติต่างๆ เช่น ความมั่นคงทางอาหาร “เงินทองของมาขา ข้าวปลาชบของจริง” การจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมโดยชบพร การจัดการภัยพิบัติ/รับมือและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฯลฯ และการแสดงชุด “ระบาร้อนแร่” ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชบพรคนชบพร เป็นต้น การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากทั้ง ๘ อำเภอ ประมาณ ๑๕๐-๒๐๐ คน โดยในที่นี้ผู้เชียนขอเล่าสู่กันฟังในการพัฒนามติประเด็นคนชบพรกับประชาคมอาเชียน ปี ๒๕๕๔ นะครีบ

คนชบพรกับประชาคมอาเชียน ปี ๒๕๕๔

ในการพิจารณาร่างมติสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร ประกอบด้วย ๒ ประเด็นหลัก คือ ๑) ประเด็น คนชบพรกับ

และประชาสังคม สมาชิกเพียงรายงานตัวว่ามาจากอำเภอไหน เท่านั้น

ข้อกังวลสำคัญ ของคนชบพรกับประชาคมอาเชียน คือ การดำเนินการเตรียมการรับมือกับประชาคมอาเชียน ยังไม่ปรากฏว่ามีแผนงานหรือกิจกรรมสำคัญของแต่ละส่วนในแผนพัฒนาจังหวัด ในขณะที่ภาคประชาสังคมเริ่มดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์เตรียมความพร้อมรับมือกับประชาคมอาเชียนตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ ทั้ง ๓ เสาหลัก

ขณะที่ตระหนักว่าการดำเนินการของภาคประชาสังคมเรื่องการรับมือกับประชาคมอาเชียนยากที่จะประสบความสำเร็จ เมื่อหน่วยงานภาครัฐไม่สนับสนุน อาทิ การสร้างความเข้าใจกับประชาชนด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเชียน การสนับสนุนให้มีการสอนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน การเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

ทั้งนี้ คนชบพรยังมีข้อห่วงใยว่า หากสังคมชบพรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เข้าไม่ถึงความซับซ้อนของประชาคมอาเชียน หากถึงปี ๒๕๕๔ คนชบพรจะไม่อาจวางตัวหรือปรับตัวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงมีข้อเสนอสำคัญๆ ในสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร เพื่อหาทางออกของเรื่องนี้ เช่น

- ๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้โรงเรียนมีการทบทวนและให้ข้อมูลเรื่องประเทศเพื่อนบ้านทั้ง ๑๐ ประเทศ ให้เด็กได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง
- ๒) ให้สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางการศึกษาของไทย เช่น อารังไว้ซึ่งการแต่งกายของนักเรียนนักศึกษาแบบไทยๆ และอารังไว้ซึ่งเอกลักษณ์มารยาทของความเป็นไทย
- ๓) ให้ส่วนราชการในจังหวัดชบพรทุกส่วนราชการสนับสนุนส่วนราชการและสถานศึกษาให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อทำความรู้จักความเป็นอยู่ของกลุ่มประเทศอาเชียนทั้งทาง

ด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นอยู่

๔) ให้ส่วนราชการในจังหวัดชบพรทุกส่วนราชการส่งเสริมอัตลักษณ์ของคนชบพร โดยการค้นหาจุดขาย สร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิด และอารังไว้ซึ่งภูมิปัญญาไทย

๕) ให้สำนักงานจังหวัดจัดตั้งศูนย์ประสานงานประชาคมอาเชียนจังหวัดชบพร

ปิดสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร

ช่วงบ่ายวันที่สองของการประชุมสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร ประจำปี ๒๕๕๕ เป็นการรวมสมาชิกในห้องประชุมใหญ่อีกครั้ง เพื่อสรุปผลการติดตามและทบทวนมติสมัชชชบพรภาพจังหวัดชบพร ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔ ทั้ง ๗ ประเด็น และการรับรองมติข้อเสนอเชิงนโยบายร่วมกัน และการจัดพิธีปิดแบบมีส่วนร่วม



ประชาคมอาเชียน ปี ๕๔ และ ๒) ประเด็น การจัดการศึกษาเพื่ออนาคตคนชบพร โดยแยกการพิจารณาเป็นสองห้องย่อย

ประเด็นคนชบพรกับประชาคมอาเชียน ปี ๕๔ ใช้ห้องประชุมใหญ่ในการพิจารณาร่างมติ คณะกรรมการดำเนินการประชุมครั้งนี้ ประธานดำเนินการประชุม คุณเบญจรัตน์นงณี รองประธาน คุณเสาวภา สุทธิภาค เลขานุการ คุณสิริชนัน ชูวิจนะ และผู้ทรงคุณวุฒิ นายสิทธิโชค เล็งไพบูลย์ ซึ่งห้องนี้มีผู้ให้ความสนใจเยอะทีเดียว

รูปแบบการประชุมจะดำเนินการคล้ายๆ กับการประชุมในสมัชชชบพรภาพแห่งชาติ คือมีคณะดำเนินการประชุมข้างต้น และฝ่ายเลขานุการเป็นผู้อ่านร่างมติไล่ไปทีละข้อ แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกได้อภิปรายขอแก้ไขมติ ซึ่งมติดังกล่าวได้ผ่านการรับฟังความเห็นในการจัดสมัชชชบพรเฉพาะประเด็นย่อยของเรื่องนี้ก่อนคณะทำงานมาพัฒนาเป็นเอกสารร่างมติ แต่มีข้อต่างตรงที่ยังไม่เห็นการพูดในนามเครือข่ายภาครัฐ วิชาการ



ระบาร้อนแร่



เดินหน้าหนุนมาตรการเลิกใช้แร่ใยหิน

ในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๕

ภาคีเครือข่าย ร่วมสานพลังผลักดัน มาตรการให้ “สังคมไทยไร้แร่ใยหิน” เป็นจริง สคบ. ออกประกาศเป็น “สินค้าควบคุม” ขณะที่กรมโรงงานทำ แผนยกเลิกนำเข้า ผลิต และจำหน่าย แร่ใยหิน และผลิตภัณฑ์ที่มีแร่ใยหิน เป็นส่วนประกอบทุกชนิด ตลอดจน สภาพอุตสาหกรรมและหอการค้า เร่ง สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ ผู้ประกอบการ หลังยืนยันทางด้าน วิชาการแล้วว่า แร่ใยหินทุกชนิดเป็น สารก่อมะเร็ง

ในการประชุมสมัชชาสุขภาพ แห่งชาติครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งจะ จัดขึ้นวันที่ ๑๘-๒๐ ธันวาคมนี้ ที่ศูนย์ นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ ภายใต้แนวคิด “ทุกนโยบาย ห่วงใยสุขภาพ” จะมีการรายงาน ผลความคืบหน้าในการดำเนินการเรื่อง มาตรการทำให้สังคมไทยไร้แร่ใยหิน ปัญหาและอุปสรรคต่อที่ประชุมด้วย

เพราะแร่ใยหิน จัดเป็นวัตถุ อันตรายที่ประเทศไทยนำเข้ามานาน กว่า ๓๐ ปี ในการผลิตอุตสาหกรรม มากมาย เฉลี่ยปีละกว่าแสนตัน ส่วน ใหญ่นำเข้าจากประเทศรัสเซีย บราซิล แคนาดา และคzechสถาน โดยไทยนำเข้า แร่ใยหินมาใช้มากเป็นอันดับที่ ๓ ในแถบ เอเชีย รองจากจีนและอินเดีย และสูงเป็น อันดับที่ ๕ หากเทียบกับทั่วโลก

กว่าร้อยละ ๙๐ ของแร่ใยหิน ที่นำเข้าถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมและ การผลิตซีเมนต์ใยหิน เช่น การผลิต กระเบื้องมุงหลังคาและท่อน้ำ อีกประมาณ ร้อยละ ๗ ถูกนำมาผลิตเบรก คลัทช์ และ กระเบื้องยางต่างๆ นอกนั้นเป็นการนำไป ใช้ในผลิตภัณฑ์อื่นๆ

นักวิชาการในประเทศและ องค์การอนามัยโลก (WHO) ต่างยืนยัน แล้วว่า แร่ใยหินทุกชนิดเป็นสารก่อมะเร็ง เช่น มะเร็งเยื่อหุ้มปอดเมโสเทลิโอมา (mesothelioma) ปอดหินหรือแอสเบส-โตสิส (asbestosis) มะเร็งปอด มะเร็ง เยื่อหุ้มปอด และมะเร็งเยื่อบุช่องท้อง รวมถึงภาวะเยื่อหุ้มปอดหนา เป็นต้น โดย

ระยะก่อตัวของมะเร็งอาจยาวนานถึง ๓๐-๔๐ ปี

มีผู้ที่เสี่ยงต่อโรคจากใยหินมี ๒ กลุ่ม คือผู้ทำงานในอุตสาหกรรมที่ เกี่ยวข้องกับแร่ใยหินและผู้นำเข้าใยหิน ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งอันตรายต่อผู้บริโภค เป็นเรื่องของฝุ่นใยหินที่เกิดขึ้นระหว่าง การนำผลิตภัณฑ์มาใช้และทำให้เกิด ปริมาณฝุ่นฟุ้งกระจาย เช่น การตัด กระเบื้อง การเหยียบเบรก คลัทช์ รวมถึง ฝุ่นใยหินที่เกิดจากการรื้อถอนอาคาร ลังก่อสร้างที่มีแร่ใยหิน เป็นต้น

แม้ผู้แทนองค์การอนามัยโลก ประจำประเทศไทย ยืนยันชัดเจนแล้วว่า แร่ใยหินทุกชนิดรวมถึงแร่ใยหินโครโซไทล์ เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ก็ยังมี ความคลาดเคลื่อนปรากฏตามสื่อต่างๆ ว่า แร่ใยหินเป็นอันตรายน้อยเมื่อเทียบกับการได้รับอันตรายจากเรื่องอื่นๆ หรือมี ลักษณะการสื่อสารว่าผลิตภัณฑ์ที่มี แร่ใยหินเป็นส่วนประกอบนั้นไม่เป็น อันตรายเพราะจะไม่สามารถปลดปล่อย เส้นใยออกมาได้ เนื่องจากมีซีเมนต์ที่ใช้ ยึดจับกับแร่ใยหิน

นพ.ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา กรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า กระบวนการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ สังคมไทยไร้แร่ใยหินที่ผ่านมา เป็นไปด้วย ความเป็นกลาง ยึดมั่นในหลักวิชาการ อย่างถูกต้อง ดังนั้นประเด็นเรื่องอันตราย จากแร่ใยหินควรก้าวข้ามไปได้แล้ว เนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่นักวิชาการและ องค์กรระหว่างประเทศระบุไว้ชัดเจน แต่ สิ่งที่ควรจะทำต่อไปคือจะมี มาตรการหรือแนวทางการดำเนินงาน ใดๆเพื่อนำไปสู่สังคมไร้แร่ใยหินให้ได้ ตามมติ ครม.

ขณะเดียวกันหน่วยงานกลไก สำคัญอย่าง สำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) แม้จะถูกฟ้อง ร้องจากผู้ประกอบการกระเบื้องที่ใช้ใยหิน ต่อศาลปกครองกลาง ให้ยกเลิกประกาศ คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง ให้ สินค้าที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินเป็น “สินค้าที่ควบคุมฉลาก” จำนวน ๒ ฉบับ

โดยเฉพาะในฉบับที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๓ มีการระบุในฉลากว่า “ระวังอันตราย ลิ้นค้ำมีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบ การ ได้รับสารนี้เข้าสู่ร่างกายอาจทำให้เกิด มะเร็งและโรคปอด” ด้วยเหตุผลว่าไม่ ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีอำนาจ ไม่ถูกต้อง ตามขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ ของการออกประกาศฯ มีความคลาด เคลื่อนในเรื่องข้อมูลของแร่ใยหินโดยไม่มี ข้อมูลทางวิชาการและทางการแพทย์มา สนับสนุน การกำหนดให้ระบุค่าเตือนทำ ให้ประชาชนเข้าใจว่าลิ้นค้ำมีอันตราย ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถขายสินค้า กระเบื้องที่มีใยหินได้

แต่ต่อมาศาลปกครองกลางได้ มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ให้ “ยกฟ้อง” โดยให้เหตุผล ประกอบคำพิพากษา คือ

๑. การออกประกาศดังกล่าว เป็นการใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.คุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

๒. การออกประกาศมีการรับฟัง ข้อมูลทางวิชาการ ตลอดจนข้อเท็จจริง ต่างๆ เกี่ยวกับอันตรายของแร่ใยหินจาก นักวิชาการ องค์การอนามัยโลก และจาก รายงานทางการแพทย์ที่พบผู้ป่วยเสียชีวิต จากการเป็นมะเร็งเยื่อหุ้มปอด

๓. ศาลปกครองเห็นว่า การ กำหนดให้ระบุข้อความและค่าเตือนนั้น มี เจตนาเพื่อมุ่งที่จะคุ้มครองผู้บริโภคและ ประชาชนทั่วไปที่ใช้สินค้าหรือมีความ เกี่ยวข้องกับตัวสินค้า ซึ่งการกำหนด ฉลากของสินค้าไม่ได้ทำให้ผู้ประกอบการ สูญเสียโอกาสในการแข่งขันในระบบธุรกิจ แต่อย่างใด

ด้านกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ รับไปจัดทำแผนการยกเลิกการนำเข้า

ผลิตและจำหน่ายแร่ใยหินและผลิตภัณฑ์ ที่มีแร่ใยหินเป็นส่วนประกอบทุกชนิด ทั้งนี้ ให้กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจนในการ ดำเนินการตามแผนก่อนมานำเสนอให้ ครม. พิจารณาต่อไป พากตัวแทนจาก สภาพอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นาย ปิยะพร กลั่นทกพันธ์ จะเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับกลุ่มผู้รับเหมา ก่อสร้างในเรื่องการรื้อถอนลังก่อสร้างที่มี ใยหินและการก่อสร้างอย่างปลอดภัยเป็น สิ่งสำคัญ

ขณะที่ น.ส.อรสุดา ไชยโพธิ์ ผู้ จัดการฝ่ายกิจการสังคมและความรับผิดชอบ สภาพหอการค้าแห่งประเทศไทย กล่าวว่า สภาพหอการค้าฯ เป็นสื่อกลางใน การกระจายข่าวให้กับธุรกิจเอสเอ็มอีที่ เป็นสมาชิกจำนวน ๕ หมื่นรายทั่วประเทศ ให้ตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้วัสดุที่ มีแร่ใยหิน นอกจากนั้นจะเสนอให้มีการให้ รางวัลแก่ผู้ประกอบการที่ไม่ใช้แร่ใยหิน รวมทั้งเสนอให้ขยายความร่วมมือในการ แนะนำความรู้ที่ถูกต้องแก่นักศึกษา ที่จะ ก้าวไปเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง โดยร่วมมือกับ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อดำเนินการร่วมมือในเรื่องนี้ เพราะ อยากรู้อยากเห็นมองระยะยาวที่ต้องปลูกฝังให้ เยาวชนรุ่นใหม่เห็นพิษภัยของการใช้ แร่ใยหินด้วย

กล่าวโดยสรุป เมื่อเห็นชัดแล้ว ว่าแร่ใยหินทุกชนิด เป็นสารก่อมะเร็ง การควบคุมป้องกันการฟุ้งกระจายให้อยู่ ในปริมาณที่ปลอดภัยทำได้ยาก ประกอบ กับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยไม่เอื้อ อำนวยให้คนงานสวมหน้ากากป้องกัน ระหว่างการปฏิบัติงาน ขณะที่มีบาง ผลิตภัณฑ์ได้นำสารทดแทนใยหินมาใช้ นานแล้ว ดังนั้นจึงไม่ควรประวิงเวลาเดิน หน้า “สังคมไทยไร้แร่ใยหิน” ให้นาน ออกไป

ปัจจุบันผู้ผลิตกระเบื้องมุงหลังคาหลายรายในประเทศไทย ๒ บริษัท ได้แก่ บริษัท เอลซีจี และบริษัท มหพันธ์ไฟเบอร์ ซีเมนต์ จำกัด ได้ยกเลิกการผลิตกระเบื้องที่มี แร่ใยหินเป็นส่วนประกอบไปแล้ว โดยมีการใช้สารทดแทนอื่นที่ไม่เป็นอันตรายต่อ ผู้บริโภคแทน ซึ่งพบว่ากระเบื้องที่ใช้สารทดแทนใยหินก็มีคุณภาพดี ได้รับมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และมีความยืดหยุ่นที่ดีกว่ากระเบื้องใยหินอีกด้วย

ตามหา

“แฟนพันธุ์แท้”

การปฏิรูประบบ



“แฟนพันธุ์แท้” ในที่นี้ไม่ใช่รายการเกี่ยวกับการตอบปัญหาเพื่อทำทายความรู้ ไหวพริบ ในเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งทางทีวี

ก่อนจะตามหา “แฟนพันธุ์แท้” ลองมาดูความหมายของคำว่า “แฟนพันธุ์แท้” ดูก่อน

แฟนพันธุ์แท้ เป็นคำภาษาอังกฤษ+บาลีสันสกฤต+ไทย โดยคำว่า **“แฟน”** มาจากภาษาอังกฤษว่า **“fan”** ซึ่งย่อมาจากคำว่า **“fanatic”** ที่มีความหมายว่า “A person who shows very great and often unreasoning keenness for something, esp, for religious or political belief.” (Longman Dictionary of English Language and Culture, 1992)*

คำว่า “fan” ได้ถูกยืมหรือแทรกซึมเข้าไปอยู่ในภาษาต่างประเทศหลายภาษา สำหรับคำว่า “แฟน” ในภาษาไทยปรากฏเป็นครั้งแรกในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายถึง “ผู้นิยมชมชอบ เช่น แฟนเพลง แฟนภาพยนตร์ แฟนมวย, ผู้เป็นที่ชอบพอรักใคร่, คู่รัก, สามีภรรยา” และต่อมามีพัฒนาการทางภาษา เพราะสามารถสร้างคำใหม่ต่อยอดออกไปได้ เช่น **“แฟนพันธุ์แท้”** และ “แฟน” + “อนุ” + “แฟน” = แฟนอนุแฟน ซึ่งแปลได้ว่า “แฟนน้อยใหญ่ทั้งหลาย”*

แฟนพันธุ์แท้ การปฏิรูประบบสุขภาพ จึงอนุมานว่าหมายถึง ผู้นิยมชมชอบเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพ โดยครั้งนี้เราพุ่งเป้าไปที่ **“ภาคีเครือข่าย”** ที่เป็น **“นักสะสม”** สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ ที่มีการตั้งสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) หรือจะย้อนหลังกว่านั้นก็ได้ เช่น การวิงวอนรงค์ไม่สู้บุญหรี ปี พ.ศ. ๒๕๓๐

สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพจึงเป็นอะไรก็ได้ ที่สื่อถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของการปฏิรูประบบสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นของใช้ วัสดุอุปกรณ์ รูปถ่าย ของแฉกและของแถม

หากภาคีเครือข่ายทั้งเก่าและใหม่มีสิ่งของเหล่านี้อยู่กับท่าน สข. ขอเชิญชวนให้ท่านนำมาโชว์ที่ **“ลานสมัชชาสุขภาพ”** ในปีนี้ด้วย เรามีของที่ระลึกจะมอบให้ท่าน พร้อมจัดทำฐานข้อมูลแฟนพันธุ์แท้ไว้ด้วย

มาสร้าง **“มูลค่าเพิ่ม”** ให้กับ **“ของเก่า”** ที่ท่านมีอยู่ ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ กันเถอะ



* <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1962>

โดย รศ.ดร.นิตยา กาญจนวรรณ

แม่แท้”

สุขภาพ



สายแห่งสุขภาพ

หนังสือ สรุปการถอดบทเรียนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ๔ พื้นที่
โดย จตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร, ณีภูริฐรัชต์ สาระหงษ์

“อยู่ดี มีสุข ธรรมรักษา”

สามคำ หลักธรรมนูญสุขภาพแม่ถอด



แม่ถอด ตำบลหนึ่งในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีสภาพสังคมที่ไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เมื่อสิ่งที่เรียกว่าความเจริญด้านวัตถุเข้าถึง ปัญหาที่เริ่มก่อตัว ทั้งยาเสพติด ความอบอวนของครอบครัว ลดลง การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร การทำแท้งเถื่อน ฯลฯ

โชคดี...มีกลุ่มภาคประชาสังคมที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและมีกิจกรรมต่อเนื่อง ตระหนักถึงภัยคุกคามที่ได้คืบจะเอาศอก จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องแม่ถอดให้รอดพ้นจากอันตรายที่ได้มาถึง เมื่อมีการจัดประกายการขับเคลื่อน **“ธรรมนูญสุขภาพ”** อย่างจริงจัง คณะทำงานมารวมตัวกันเฉพาะกิจ ได้พูดคุยเชิงประเด็นนี้อย่างเข้มข้น ค้นหาความรู้เพื่อที่จะนำไปคิดและวางแผน ต่อ จากนั้นได้พากันไปศึกษาดูงานที่ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และจุดเริ่มต้นไปเรียนรู้ ทำให้ทีมงานมีความมั่นใจว่า **“คนแม่ถอดทำได้”**

เพื่อให้ธรรมนูญสุขภาพฉบับนี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและทุกคนในตำบลแม่ถอดเป็นเจ้าของ เวทีระดมความคิดจึงเกิดขึ้นพร้อมกับโยนคำถามง่ายๆ เช่น **“อยู่ดี”** ในความ

หมายของคุณคืออะไร? **“มีสุข”** ในความหมายของคุณคืออะไร? แล้ว **“ธรรมรักษา”** นึกถึงอะไร? เมื่อได้ข้อมูลก็นำมาประมวล วิเคราะห์ เรียบเรียง กรองประเด็น จัดกลุ่ม รวบรวมเป็นต้นทุนในการทำธรรมนูญสุขภาพที่เป็นเสมือนชุดรวมความคิดต่อสุขภาพะของคนตำบลแม่ถอด

แต่มีสิ่งที่ทำทนายกว่านั้นคือ กระบวนการนำเอาธรรมนูญสุขภาพฉบับแรกที่สร้างโดยชุมชน ไปใช้เป็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพคนแม่ถอดได้จริง

จากนามธรรมของนโยบายจะแปลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร? เป็นคำถามสำคัญของวงจรรยาณะ สาธารณะ ดังนั้นหลังจากที่มีธรรมนูญสุขภาพเป็นของตัวเอง ทางคณะกรรมการจึงมีมติร่วมกันว่า โครงการทั้งหมดที่จะส่งมายัง อบต.แม่ถอด จากนี้ต่อไปต้องสอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพที่ทุกคนช่วยกันคิด หากพูดกันง่ายๆ ก็คือ เมื่อเราได้คิดเป้าหมายไว้แล้ว การพัฒนาจึงต้องคิดกิจกรรมที่สอดคล้อง มีกลวิธีที่จะนำไปสู่เป้าหมายท้ายสุด ก็หมายความว่า จะทำอย่างไรให้การพัฒนานั้นตอบโจทย์ **“อยู่ดี มีสุข ธรรมรักษา”** ให้ได้ ๘

คุณค่า

โดย ศูนย์ประสานงานพัฒนาระบบและกลไก
การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

เรื่องเล่าจาก

ดอนทองคำกับท่าเรือน้ำลึกเซฟรอน

การพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้น ทำให้เจริญขึ้น แต่การพัฒนาของโครงการก่อสร้างศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทยของบริษัทเซฟรอน ประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด หรือโครงการท่าเรือน้ำลึก ที่บ้านบางสาร อำเภอท่าศาลา กลับไม่ใช่...

นับตั้งแต่เกิดโครงการฯ ท่าศาลาที่เคยสงบสุขก็เกิดความขัดแย้งไปทั่ว และเพื่อให้เกิดการทบทวนโครงการฯ ชั่วคราว ชาวบ้านท่าศาลาได้จัดทำเอชไอเอชุมชนเพื่อหาข้อมูลเชิงวิชาการและนำเสนอต่อหน่วยงานที่เป็น “ผู้ตัดสินใจ” จะนำไปใช้ก่อนตัดสินใจ

จากผลการศึกษาได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลท่าศาลา ซึ่งพบว่าความอุดมสมบูรณ์ส่วนหนึ่งเกิดจากดอนหรือสันดอน เกิดจากการตกตะกอนและทับถมของดิน ยิ่งตะกอนที่ทับถมกินเวลานานและมีขนาดใหญ่ จะเรียกว่า ดอนแก่ สามารถเป็นที่อาศัยของปลาล่าเนื้อ ได้แก่ ปลาอินทรี ปลากระพง ส่วนตะกอน

ขนาดเล็กเรียกว่า ดอนอ่อน เป็นที่อาศัยของ กุ้ง หอย ปู ปลา และปลาหน้าดิน เป็นต้น

นายประสิทธิ์ชัย หนูนวล เครือข่ายปกป้องพื้นที่ผลิตอาหารท่าศาลา ลิขล นครศรีธรรมราช ได้บอกเล่าถึงผลกระทบและวิธีเตรียมการในการแก้ปัญหาของคนในพื้นที่ผ่านกระบวนการจัดทำ CHIA ชุมชนหรือเอชไอเอชุมชนว่า

“แผ่นดินท่าศาลาของพวกเรานั้นมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนพวกเราได้ชื่อว่าอ่าวทองคำ และกลายเป็นแหล่งอาหารของคนทั้งโลก แต่วันนี้พวกเรากลับต้องมาเจอกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่พวกเราไม่เคยเจอมาก่อน ซึ่งคนที่ท่าศาลานั้นได้สรุปร่วมกันแล้วว่านี่เป็นภัยคุกคามที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่พวกเราเคยเจอมา”

ขณะที่ข้อมูลอีกด้านจากรายงานอีไอเอของเจ้าของโครงการฯ ระบุว่า พื้นที่ท่าศาลาเป็นทะเลร้างและเสื่อมโทรม

ล่าสุดมีรายงานการประเมินผลกระทบ คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือ คชก. มีมติเห็นชอบรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือ EHIA ของโครงการดังกล่าวไปเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายนที่ผ่านมา ส่วนมติอย่างเป็นทางการอยู่ระหว่างการรับรองรายงานการประชุม

ขณะเดียวกันระหว่างวันที่ ๒๔-๓๐ กันยายน ชาวท่าศาลาร่วมกับอำเภอจัดงาน “รวมพลคนกินปลา” เพื่อปกป้องศักยภาพของพื้นที่และสื่อสารกับผู้บริโภคว่าวันนี้ท่าศาลาสมบูรณ์เพียงใด รวมถึงสถานการณ์ที่กำลังตกอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยงกับปัญหามลพิษเฉกเช่น มาบตาพุด

เมื่อมีชุดข้อมูล ๒ ชุดที่แตกต่างจึงเป็นหน้าที่ของ “ผู้ตัดสินใจ” ที่จะต้องค้นหาข้อเท็จจริงอย่างเที่ยงธรรม

ต่อจากหน้า ๒

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติปีนี้ เสนอให้มีการปฏิรูปอีไอเอ และอีเอชไอเอ ฯลฯ

พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกในช่วง ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กำหนดเป้าหมายการใช้ชีวมวลผลิตไฟฟ้าให้ได้ ๓,๖๓๐ เมกะวัตต์ หรือคิดเป็นพลังงานทางเลือกร้อยละ ๒๕ ของปริมาณไฟฟ้าที่ผลิตได้ โดยเมื่อปีที่ผ่านมาโรงไฟฟ้าชีวมวลมากกว่า ๔๔ แห่ง และอยู่ระหว่างการขออนุมัติโครงการอีก ๓๐๙ แห่ง หากไม่มีการบริหารจัดการหรือควบคุมที่ดีพอ การประกอบกิจการโรงไฟฟ้าชีวมวลเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาที่พบขณะนี้คือ ผู้ประกอบการโรงไฟฟ้ามีการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้โรงไฟฟ้าตั้งแต่ ๑๕๐ เมกะวัตต์ขึ้นไป ต้องทำรายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) และรายงานผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) ส่วนโรงงานขนาดเล็กตั้งแต่ ๑๐ เมกะวัตต์ขึ้นไป ทำเฉพาะ EIA จึงมีผู้ประกอบการสร้างโครงการขนาด ๙.๐-๙.๙ เมกะวัตต์ หลายโครงการในบริเวณเดียวกันจำนวนมาก เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมาย โดยในปี ๒๕๕๓ มีโรงไฟฟ้าชีวมวลที่เสนอขายไฟฟ้า ๒๔๑ แห่ง เป็นโครงการขนาด ๙.๐-๙.๙ เมกะวัตต์ ถึง ๒๐๕ แห่ง ซึ่งโครงการผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กเหล่านี้ยังขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเน้นการเผาตรง (directed burning) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต่ำและสร้างมลพิษสูง

แนวทางแก้ปัญหาของภาครัฐ ควรให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแล และแยกประเภทการลงทุนโรงไฟฟ้าชีวมวลเป็นกิจการต่างหากจากโรงไฟฟ้าทั่วไป ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ออกประกาศให้โรงไฟฟ้าชีวมวลเป็นกิจการที่อันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งผลักดันให้การวางแผนพัฒนาท่าศาลาการผลิตไฟฟ้าของประเทศ มีส่วนร่วมและการรับฟังความเห็นของประชาชน รวมถึงการกำหนดระยะห่างที่เหมาะสมจากชุมชน นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานควรทำแผนพลังงานจังหวัด โดยศึกษาพื้นที่ของแต่ละจังหวัดว่ามีศักยภาพในการทำโรงไฟฟ้าชีวมวลหรือไม่ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาใบอนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้า

ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ ประธานคณะทำงานวิชาการประเด็นการจัดการปัญหาหมอกควันที่มีผลต่อสุขภาพ กล่าวว่า ปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อเผาทำพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองในหลายจังหวัดทั่วประเทศ โดยฝุ่นละอองขนาดเล็กเหล่านี้ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เนื่องจากมีสารเคมีทางการเกษตร เช่น ยาฆ่าแมลงติดมาด้วย การสูดดมของประชาชนจึงก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในขณะนี้สถานการณ์หมอกควันรุนแรงขึ้นทุกปี ดังนั้น ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเข้ามาดูแลร่วมกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

สถานการณ์มลพิษจากหมอกควันในภาคเหนือ มักจะรุนแรงที่สุดในเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งจากผลการ

ศึกษาพบว่าเกิดจาก ๔ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ๑. การเผาป่าและการเผาเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดที่มีมากในภาคเหนือตอนบน ๒. การเผาขยะตามบ้านเรือนประชาชนที่เกิดขึ้นทุกวัน เนื่องจากระบบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึงและไม่มีการเก็บขยะที่ตีพอบทำให้เกิดต้องใช้วิธีการเผาเป็นหลัก ๓. ปัญหาการจราจรที่ขาดระบบขนส่งมวลชนที่ดีพอ เช่น จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่อันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร แต่กลับไม่มีระบบขนส่งมวลชนที่ลดปริมาณการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลได้ ๔. ภาคอุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิง เช่น แกลบ ขี้เลื่อย ซึ่งมีการเผาไหม้ไม่สมบูรณ์ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ

จากการเฝ้าติดตามปัญหาหมอกควันที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าหมอกควันที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเสี่ยงต่อ ๔ โรคสำคัญ คือ ๑. โรคทางเดินหายใจ หอบหืด เกิดกับผู้สูดดมสารมลพิษเหล่านี้โดยตรงอาจต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล ๒. โรคหัวใจและหลอดเลือด เนื่องจากสูดอากาศไม่ดีเข้าไป ทำให้การทำงานของเม็ดเลือดแดงมีปัญหา ๓. โรคผิวหนัง เนื่องจากสารพิษมีลักษณะเป็นกรดสูงจะทำให้ผู้ได้รับเกิดปฏิกิริยาตามผิวหนังหรือเกิดอาการแสบตา ๔. ผลกระทบต่อสมอง มีโอกาสทำให้เส้นเลือดที่ไปเลี้ยงสมองตีบ

น้ำของใคร



นครสวรรค์ ปากเกร็ด หาดใหญ่ ชัดเจน มาที่อุทัยธานี การประสานความร่วมมือ ระหว่างท้องถิ่นท้องถิ่น อบจ. เทศบาล อบต. เป็นไปอย่างแข็งขันมานานหลายปี ท้องถิ่น ซึ่งน้ำท่วมจะจับคู่กับท้องถิ่นซึ่งน้ำท่วม ดูแลหาอาหารช่วยกันจนกว่าน้ำจะลด เป็นนโยบายซึ่งไม่จำเป็นต้องประกาศ ไม่ต้องไปโฆษณาหาเสียง ไม่ต้องขึ้นภาพ นายกแจกยังชีพ แต่เป็นนโยบายที่อยู่ ในสำนึกรับผิดชอบ เป็นวัฒนธรรมการ อยู่ร่วมกันไปแล้ว

เขตเทศบาลเมืองน่าน น้ำท่วม บ่อยครั้ง ปีกลายบ้านผมท่วมสามรอบ แต่ ท้องถิ่น อบต. เทศบาลรอบนอกซึ่งน้ำไม่

ท่วมก็มาดูแลคนน่านซึ่งน้ำท่วมบ้าน ถึง ขนาดมาช่วยล้างบ้าน จัดการขยะนับร้อย ตัน แม้พระคุณเจ้าก็หาได้ดูดย เจ้าอาวาส บอกพระเณรพายเรือนำบะหมี่ผัด ข้าวสวย พร้อมกับข้าวไปแจกชาวบ้าน

พระคุณเจ้ากล่าวว่า "...ยามตีๆ ศรีทธาญาติโยมเขาใส่บาตรพระ วันนี้เขา เตือดร้อนพระต้องช่วย..."

ถ้าเราช่วยขยายให้เป็น "...ยาม ตีๆ ชาวบ้านเสียภาษีให้รัฐ ยามชาวบ้าน เตือดร้อน เราต่างต้องดูแลเงินภาษีที่เขา จ่ายมา ให้นำกลับไปถึงเขาโดยไม่รั่วไหล..." น้ำคงไม่กลับมาท่วมใจเราผู้เสียภาษี ช้า แล้วซ้ำอีก... ๘

อะไรเอ่ย...ตอนยังไม่มา ใครๆ ก็อ้างสิทธิ์ทวงกันจะเป็นเจ้าของ อ้างว่า จะดูแลให้ แต่พอมาถึงจริงๆ กลับไม่ยอมรับ (ผิดชอบ) ?

น้องน้ำใจ...ถูกต้องแล้วครับ

น้ำเป็นทรัพยากรที่ประหลาด ตอนอยู่บนฟ้าเป็นเมฆฝนนั้น ไม่มีใครเป็นเจ้าของ มีเพียงกรมอุตุนิยมวิทยา และ สำนักพยากรณ์อากาศของสถาบันอุตุนิยม- วิทยาบางแห่งที่ออกมาให้ข้อมูลพยากรณ์ ความเป็นไปได้ แต่มิได้แสดงความเป็น เจ้าของ ครั้นพอลงถึงถึงโถงสู่แผ่นดิน มี หน่วยงานราชการระดับกรมไม่น้อยกว่าสิบ กรม หลายรัฐวิสาหกิจ ท้องถิ่น ท้องที่ ต่าง มีบทบาทในการจัดการ ทั้งก่อนน้ำจะมา ขณะน้ำมาถึง และเมื่อมวลน้ำนั้นผ่านไป ต่างแสดงความเป็นเจ้าของโดยนัยจะ จัดการน้ำนั้นให้เป็นไปตามแผน และของ บประมาณปีหนึ่งๆ รวมนับแสนล้านบาท เพื่อจัดการน้ำ

ปัญหาน้ำท่วมเป็นปัญหาของโลก ไปแล้ว จากการเปลี่ยนแปลงสภาวะ ภูมิอากาศ นักวิชาการคาดว่าปริมาณน้ำใน มหาสมุทรเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๕ จาก

การละลายของน้ำแข็งขั้วโลก ปริมาณน้ำใน อากาศ พายุฝน หิมะ ก็เพิ่มขึ้นจนพร้อมเป็น ภัยพิบัติได้เสมอ

ศาสตราจารย์ชาโตะ วิเคราะห์ เหตุ ปัจจัย เจื่อนไซของมหาอุทกภัยในเขต เมืองของญี่ปุ่น ประเทศซึ่งมีเทคโนโลยี พยากรณ์อากาศและความสามารถทาง วิศวกรรมอันดับต้นๆ ของโลก พบว่าฝนมี โอกาสตกลงมามากได้ถึงร้อยละ ๕๓.๕ มิลลิเมตร ทำลาย สถิติในรอบ ๑๑๐ ปี ผนังกั้นน้ำและระบบ ระบายน้ำจะออกแบบอย่างดีเพียงใดก็ไม่ อาจรองรับน้ำฝนมหาศาลนี้ ศาสตราจารย์ ชาโตะมิได้ฝากความหวังไว้กับผนังกั้นริม แม่น้ำ แต่ให้ความสำคัญต่อการลดความ เสียหายโดยความร่วมมือของท้องถิ่น กับพลเมืองผู้ตื่นรู้และฝึกฝนให้พร้อมรับ ภัยพิบัติ อ่านรายละเอียดได้จาก <http://www.terrapub.co.jp/e-library/nied/pdf/023.pdf>

แม้เราก็มีอาจฝากความหวังกับ รัฐบาลและหน่วยราชการส่วนกลาง แต่ ประสบการณ์การอยู่กับน้ำท่วมโดยความ ร่วมมือของท้องถิ่นกับพลเมือง มีตัวอย่างดี อยู่มากมาย เช่น สุโขทัย พิษณุโลก

เล่าให้ศึก

>> นพ.วิชัย ไชศิริวัฒน์

ตำนานพระธาตุหริภุญไชย (๒)

เรื่องจามเทวีวงศ์ : พงศาวดาร เมืองหริภุญไชย จบลงแค่รัชสมัยพระเจ้า อาทิตยราช มิได้รจนาน่าต่อจนถึงสิ้นวงศ์ของ พระนางจามเทวี เมื่อราชอาณาจักรหริภุญ- ไชยตกอยู่ในการครอบครองเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนาในสมัยพระเจ้ามังราย มหาราช

ในส่วนของ การสร้างเจดีย์ พระธาตุหริภุญไชย มิได้กล่าวถึงไว้ในเรื่อง จามเทวีวงศ์ กล่าวคือ พระเจ้า อาทิตยราช เพียงตรัสสั่งให้ "จงขนเอาดินที่ขั้วขั้วออก เสีย จงขนดินที่ดี ขนทรายที่ดี มาใส่ไว้ในที่ นั้นให้เต็มจงดี" ต่อมาโปรด "ให้เรือขนเหย้า เรือในที่อยู่ของพระองค์ออกไปเสียให้ไกล ห่างจากที่นั้น" หลังได้ทำพิธีบวงสรวง ตั้ง จิตอธิษฐานให้พระสารีริกธาตุจงสำแดง ปากุหาริยให้ปรากฏแก่พระองค์และประมุข ชน ณ ที่นั้นเกิด

ความตอนท้ายของเรื่องจาม- เทวีวงศ์ กล่าวว่า "ในขณะนั้น ครั้นเมื่อรัชมี ของผอบที่บรรจุพระธาตุอันประเสริฐ มี ประมาณเท่าปลีกล้วยอันใหญ่ อันเต็มไปด้วย เครื่องหอม แลเต็มไปด้วยเครื่องอบอัน เปนทิพย์ พลุ้งขึ้นมาแล้ว ผอบพระธาตุอัน ประเสริฐของพระเจ้าอโศกราชก็เปล่งแสง

สว่างด้วยรัศมีเจ็ดถึงซึ่งเพน อเนกัปการ รุ่งเรืองอยู่ด้วยอานุภาพพระธาตุ ลีณกาล- นาน ประมุขชนทั้งหลาย มีพระเจ้าอาทิตย- ราชเพน ประธาน ก็เกิดความเลื่อมใสมีใจ รื่นเริงยิ่งสูงขึ้น สูงขึ้น ก็เปลื้องวัตถุภรณ์ อันประเสริฐภูษาทำการบูชาพระชินธาตุ ครั้นนั้นเสียงเอิกเกริกกึกก้องใหญ่ ก็ประพุดติ เบนไปในสถานที่นั้น ด้วยเสียงสาธุการแล เสียงสังข์เสียงกลองแลเสียงดุริยางค์ดนตรี มีองค์ ๕ ประการ"

ต่อจากนั้น "พระธาตุจบลงไป ในดินอีก" ความในเรื่องจามเทวีวงศ์ก็จบ ลงเพียงเท่านี้

เรื่องราวต่อจากนั้น ไปปรากฏใน หนังสือสำคัญอีกเล่มหนึ่งของอาณาจักร ล้านนา คือ "ชินกาลมาลินี" หรือ "ชิน กาลมาลีปกรณ์" แต่งโดยปราชญ์ล้านนา อีกท่านหนึ่ง คือ พระรัตนปัญญา เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๐๗๑ หนังสือเล่มนี้มีเนื้อความที่ เกี่ยวกับพระธาตุหริภุญไชยสืบต่อจากเรื่อง จามเทวีวงศ์ โดยกล่าวถึงกษัตริย์อีกหลาย รัชกาล ต่อจากพระเจ้าอาทิตยราช จนถึง รัชสมัยพระเจ้าสุปพราหมณ์ซึ่งเสด็จ เมืองให้กับพระเจ้ามังรายมหาราช

ชินกาลมาลินี กล่าวถึงพระธาตุ

หริภุญไชยว่า พระเจ้าอาทิตยราชมีพระทัย ปรารถนาจะนำพระธาตุไปสู่ที่อื่น พระธาตุ จึงบันดาล "แทรกทรุดลงไปในพื้นที่แห่ง พสุธา" จึงทรงกระทำสักการบูชาอาราธนา ให้พระธาตุผุดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง พระธาตุ "ก็เสด็จผ่องผืนผุดขึ้นมาพันพันปฐพีสูงมี ประมาณ ๓ ศอก... เปล่งออกซึ่งฉับพรรณ รังษีพระรัศมีมีหกประการแล้ว ก็ประดิษฐาน เลื่อนลอยอยู่ในที่นั้น" พระเจ้าอาทิตยราช จึงทรงประกอบผอบพระบรมธาตุประดิษฐาน จำแลงเหนือแผ่นดินอีกอันหนึ่ง แล้วมีพระราชโองการสั่งให้ สร้างปราสาทสถูปขึ้นพระองค์ หนึ่ง สูงได้ ๑๒ ศอก

ชินกาลมาลินีระบุ ว่า ปีที่พระมหาธาตุอันประเสริฐ บังเกิดในเมืองหริภุญไชย เมื่อ พระพุทธศาสนาจุลกาลได้ ๑,๓๘๓ ปี เป็นปีที่ พระเจ้าอาทิตยราชราชาภิเษกได้ ๑๖ ปี พระเจ้าอาทิตยราชเสวยราชจนพระชนมายุ ได้ ๘๐ พรรษา จึงเสด็จสวรรคตหลังจาก นั้นมีพระมหากษัตริย์สืบต่อมาอีก สองรัชกาลก่อนถึงรัชสมัย พระเจ้าสรพพิทราชา ได้ ทรงปฏิสังขรณ์ซ่อมแปลง

ก่อสร้างพระมหาธาตุปราสาทเจดีย์จนสูงได้ ๒๔ ศอก หลังจากนั้นก็ได้กล่าวถึงพระ มหาธาตุอีกตลอดช่วง ๑๒ รัชกาลต่อมา ฎีปาซึ่งเสียเมืองแก่ พระเจ้ามังรายมหาราช ในที่สุด ๘



มุมมองเมืองน่าอยู่ กับ สุขภาวะ ของคนทำผังเมือง

กับนิยามความหมายของคำว่าสุขภาวะใช้ มัย ฉะนั้นมันจึงมีสายใยที่โยงใยซึ่งกันและกัน” พี่การนี้ หรือ พี่จัน ตอบ

ผังเมืองที่ดีในบ้านเรามีมั๊ย?

ฉันขอให้พี่จันยกตัวอย่างเมืองน่าอยู่จากผลงานของนักวางผังเมือง เธอคิดอยู่นานก่อนตอบพร้อมเสียงหัวเราะ **“เมืองยะลา”**

“นักผังเมืองเกือบทุกคนจะบอกว่ายะลาเป็นเมืองที่มีผังเมืองที่ดีที่สุดในประเทศไทย แต่ก็เป็นเมืองที่พูดกันมาตั้งแต่เมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว สมัยที่พี่เรียนหนังสือ พี่คิดอยู่ในใจเหมือนกันนะว่า อ้าวแล้วไม่มีเมืองน่าอยู่อื่นๆ เกิดขึ้นเลยหรือหรือมีแต่ยะลาแห่งเดียว”

เธออธิบายต่อไปว่า สาเหตุที่ยะลาเป็นเมืองน่าอยู่เพราะมีการเก็บรักษาพื้นที่สีเขียว ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีจากธรรมชาติอันเป็นปัจจัยสำคัญของการมีชีวิตที่ดี มีการออกแบบระบบของเมืองและการจัดโซนกิจกรรมที่ไม่ให้กระทบถึงกัน เช่น ในบริเวณเขตที่อยู่อาศัย จะไม่ให้มีกิจกรรมที่มีเสียงและเหตุเดือดร้อนรำคาญมาอยู่ร่วม หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดฝุ่น มลภาวะทางอากาศ หรือบริเวณโซนย่านการค้า บริเวณเขตราชการ ก็จะไม่ให้มีกิจกรรมการผลิตที่อาจก่อให้เกิดการรบกวนได้

ผังเมืองยะลานั้นเป็นผังเมืองแรกๆ ของกรมโยธาธิการที่ได้ออกแบบวางผังโดยคิดถึงการขยายเมืองอีกด้วย อย่างไรก็ตามในระยะหลังเมืองยะลามีการขยายตัวมากขึ้น แต่ถ้ามองเติบโตของเมืองไม่สอดคล้องกับผังเมืองที่ร่างขึ้นมาเมืองยะลาก็จะมีปัญหาที่คล้ายคลึงกับเมืองใหญ่ๆ หลายเมืองของประเทศในขณะนี้

เฉกเช่นกรณีอัมพวา เมื่อผลการกระตุ้นจากกระแสนิยมเมืองน่าอยู่ พร้อมกับการท่องเที่ยวได้ทำหน้าที่เชื้อเชิญผู้คนเข้าไปจนกระทั่งไม่สามารถรองรับ เพราะไม่มีระบบการจัดการและการควบคุมที่ดีพอ รวมถึงการใช้ที่ดินที่ขาดระเบียบ และขาดการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จนกระทั่งเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะ แม้จะมีการออกแบบผังเมืองที่ได้คิดถึงเรื่องระบบนิเวศน์ของ สังคม เศรษฐกิจ และ

สิ่งแวดล้อมที่กลมกลืนกัน ผังเมืองก็เป็นเพียงกระดาษระบายสีใบหนึ่ง ที่ขาดการนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลและทำให้เมืองที่น่าอยู่กลายเป็นเมืองที่ไม่น่าอยู่ในที่สุด

“การที่เมืองจะน่าอยู่หรือไม่ น่าอยู่มันมีหลายปัจจัย ทั้งการเมือง นโยบายการมีส่วนร่วม องค์กรท้องถิ่น คนในชุมชน กฎหมายผังเมืองมีอำนาจเฉพาะการใช้ที่ดินและอาคารเท่านั้น เราไม่สามารถเข้าไปคุมบางเรื่อง เช่น การใช้เสียง ซึ่งมันมีกฎหมายอื่นเข้ามาควบคุมมันต้องมีการบูรณาการจึงสำเร็จ เพื่อนำไปสู่เมืองที่มีสุขภาวะที่ดี”

ผังประเทศไทย ๒๖๐๐ ปลายทางคือ ความขัดแย้ง!

ถ้าพูดถึงผังเมืองก็อดไม่ได้ที่จะพาดพิงถึงผังประเทศไทย ๒๖๐๐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง ดำเนินการจัดทำผังประเทศและผังภาคครอบคลุมทั้งประเทศ เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการพัฒนาพื้นที่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคโลกาภิวัตน์

ประเด็นสำคัญของผังประเทศไทย ๒๖๐๐ คือ ผังนี้เป็นผังนโยบายที่เป็นกรอบการพัฒนา แต่มีการเสนอแผนโครงการขนาดใหญ่ที่ยังมีความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดินและการยอมรับในหลายพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ภาคใต้ มีการเสนอบางพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ แต่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและชาวบ้านในท้องถิ่น จนก่อให้เกิดความขัดแย้ง **“ไม่เอาอุตสาหกรรม”**

กรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ พี่จันเห็นว่ากลไกผังเมืองสามารถเป็นเครื่องมือ **“สานพลัง”** ให้ชะลอการเดินหน้าของโครงการได้ ดังเช่น ที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมและจะมีท่าเรือ แต่ด้วยความกังวลว่าจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะเหมือนที่มาตาพูด ชาวบ้านจึงรวมตัวเพื่อทำข้อมูลเชิงวิชาการถึงผลกระทบที่จะเกิดกับการทำเกษตรและประมงจากการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

จากข้อมูลที่ได้ก็พบว่า ท่าศาลา



เป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศน์เฉพาะต้องอนุรักษ์ไว้ ขณะเดียวกันผังจังหวัดซึ่งได้แล้วเสร็จแต่ยังไม่ประกาศ รวมถึงผังชุมชนท่าศาลา ก็ได้มีข้อกำหนดห้ามกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อบริเวณชายหาดที่สอดคล้องกัน ดังนั้นชุมชนก็สามารถเสนอให้องค์กรท้องถิ่นนำผังเมืองนี้ไปออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น ห้ามก่อสร้างอาคารที่ยื่นออกไปในทะเล หรือห้ามสร้างอุตสาหกรรมในระหว่างรอผังจังหวัดประกาศ และข้อมูลนี้สามารถใช้ประโยชน์เพื่อเสนอเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕

อย่างไรก็ตาม เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงมีการเรียกร้องให้มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) โดยไม่ประเมินเพียงมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม แต่รวมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนก่อนว่าอนาคตภาคใต้ควรจะเป็นอะไร อุตสาหกรรมประเภทใด เกษตร อุตสาหกรรมประมง หรืออื่นๆ จากนั้นจึงค่อยมากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์พื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วมในผังประเทศไทยและผังระดับจังหวัดและระดับชุมชนเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า ประเภทอุตสาหกรรมจากยุทธศาสตร์ที่ยอมรับร่วมกันแล้วและกิจกรรมที่กำหนดขึ้นมานั้นควรจะไปอยู่ที่ไหน กรณีความผิดพลาดที่มาตาพูดน่าจะเป็นบทเรียนของความ

ไม่ชัดเจนจากนโยบาย เพราะกำหนดให้ระยองเป็นทั้งพื้นที่เกษตร พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่อุตสาหกรรม ซึ่งทับซ้อนกันจนเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข

“เพื่อเป็นการจัดการที่ต้นเหตุ เราต้องหยิบมาทบทวนเลยว่าอนาคตประเทศไทยจะไปอย่างไร หากปัญหายังไม่มีการแก้ไขและถูกผลักไปใช้ เราจะเห็นปลายทางเลยว่ามันอันตราย ความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างแน่นอน”

รวบ จน ไม่เท่ากัน แต่ต้องใช้อากาศร่วมกัน

ตารางการทำงานตลอด ๗ วัน ในหนึ่งสัปดาห์ของพี่จันแทบจะรัดตัวสำหรับคนอื่นอาจอ่อนล้าแต่สำหรับเธอไม่เห็นให้ปรากฏ เมื่อหยอดคำถามส่วนตัวแบบสบายๆ หลังจากพูดคุยเรื่องหนักๆ มาพอสมควร

เป้าหมายการทำงานคืออะไร? นิ่งคิดเล็กน้อยก่อนจะเอ่ยปาก

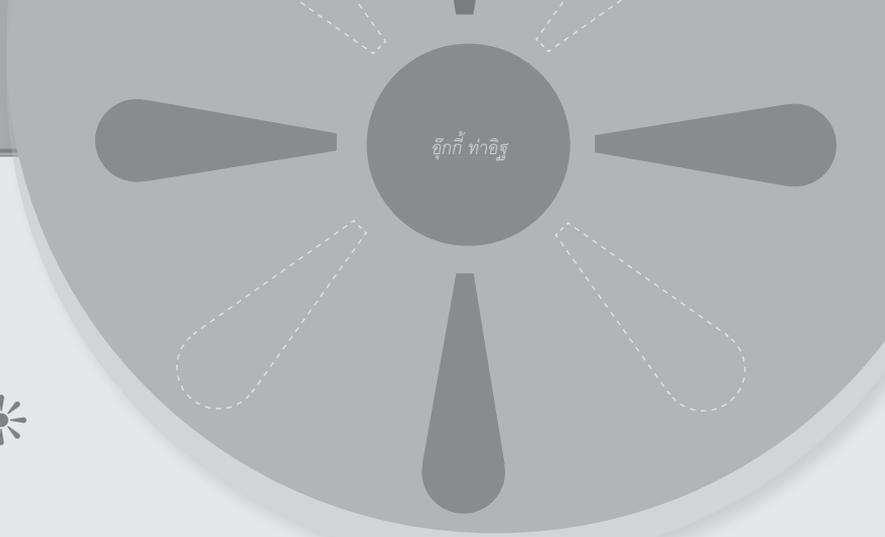
“เราอยากเห็นทุกคนมีความสุข สามีที่เคยเชื่อว่าถ้าโลกนี้ไม่มีความสุขที่โลกนี้ก็คือสวรรค์ แต่เอาล่ะเมื่อมันยังมีทุกข์อยู่ก็อยากมีส่วนร่วมที่จะช่วยให้มันทุกข์น้อยลง มนุษย์เราแม้จนรวยจะต่างกัน แต่เราจะต้องหายใจ ต้องมีน้ำสะอาด อากาศบริสุทธิ์ ดังนั้นปัจจัยไหนหรือนโยบายไหนที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตเราต้องหามันให้เจอ และช่วยกันคิดแก้ไข”

แล้วแรงบันดาลใจในการทำงานล่ะ?

“แม่ แม่มักพูดตลอดเวลา ถ้ารู้จักการให้ ชีวิตเราจะมีทางไปเสมอ ซึ่งพี่ใช้คำสอนของแม่เป็นหลัก เป็นแรงบันดาลใจในการทำงานและดำเนินชีวิตมาถึงวันนี้”

แม่พี่จันผู้มีนามอุโฆษ ว่า **“สุภัทรวาสดีรักษา”** บรรณาธิการอาวุโส นิตยสารสกุลไทย ผู้ที่คนในแวดวงวรรณกรรมไทยให้ความเคารพและยกย่องในฐานะผู้สร้างคุณูปการ กระทั่งได้รับรางวัลศรีบูรพา ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้แก่ผู้มีผลงานอันทรงคุณค่าและมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง แม่พี่จันจะออกตัวว่า **“ยังทำไม่ได้เท่ากับแม่ทำ”** แต่หลายทศวรรษที่ผ่านมาเราได้ประจักษ์ชัดว่า

“ลูกไม้ผลนี้ หล่นไม่ไกลต้นจริงๆ” ฅ



สานสืบทิศ



มีคนถามหาว่า คุณกาญจนา แสงรัตน์ แห่งสำนักงานหลักประกันสุขภาพเขต ๒ พิษณุโลก เจ็บหายหน้าหายตาไปไหน เมื่อทศวรรษก่อนเป็นหนึ่งในแกนนำร่วมขบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดพิษณุโลกมีรากฐานมั่นคง ทศวรรษที่สองที่กำลังจะถึงนี้ก็จะก้าวกระโดดไปอีกขั้นหนึ่ง วันก่อนเจอเข้า ยังยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดีเหมือนเคย ที่หายไปนั้นสงสัยว่างานคงจะชุก จึงไม่ค่อยได้เจอเจอกัน...ขอบอกว่า...คิดถึงนะครับ...หวังว่าจะได้ร่วมงาน (อย่างใกล้ชิด) กันอีก.



พี่อุ๊ของน้องๆ หรือ คุณจินตศักดิ์ อุไทย แห่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดพิษณุโลก ด้วยความสม่ำเสมอ ยาวนานตั้งแต่เริ่มต้นและไม่เคยทอดทิ้งตลอด ทศวรรษที่ผ่านมา สามารถประสานงานกับเครือข่ายทุกภาคส่วนได้อย่างกว้างขวาง จนเป็นที่รู้จักและแก่นนำสำคัญคนหนึ่งของภาคเหนือตอนล่าง ในทศวรรษที่สองนี้ ก็ยังจะทำหน้าที่นี้ต่อไป จากการที่ร่วมขบวนการสมัชชาสุขภาพมายาวนาน ก็ได้เห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงโดยตลอด ดังนั้น จากนี้

ไปพี่อุ๊ก็น่าจะมีบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุนขบวนการในจังหวัดอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี...หน่วยสนับสนุนการปฏิบัติการในพื้นที่ของ สช. ก็ยินดีให้การสนับสนุนต่อไปนะครับ...



ถึงงานจะรัดตัวเพียงไหน คุณหมอบุญเติม ต้นสุรัตน์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ก็ให้เวลาและสนับสนุนสมัชชาสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ทีมงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมาร่วมขบวนการอย่างสบายใจและเต็มที่ วันก่อนคุณหมอได้บอกกับพวกเราว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุขในช่วง ๒๕๕๕-๒๕๕๘ จะมุ่งสู่การเป็นผู้นำการพัฒนาาระบบสุขภาพในภาคเหนือ จึงขอฝากการใช้กระบวนการสมัชชาสุขภาพเป็นเครื่องมือของทุกภาคส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์นี้ นะครับ ซึ่งจะเป็นหลักประกันการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนของระบบสุขภาพที่พึงประสงค์อย่างแน่นอนครับ...ขอรับประกัน...



ได้มีโอกาสอันดียิ่งที่ได้พบกับ กำนันสนอง เนียมเหลี่ยม แห่งตำบลหนองแวม อำเภอรพทรพราชม จังหวัดพิษณุโลก ท่านทำงานพัฒนาชุมชนมากกว่า ๓๗ ปี โดยเป็น อสม. มาตั้งแต่ยุคแรกๆ จนได้สรุปบทเรียนที่สำคัญคือ ถึงแม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะบูรณาการไม่ได้ ภาคประชาชนก็ต้องบูรณาการให้ได้โดยเริ่มที่ตำบลหน่วยราชการจะพบปะประชาชนก็ในวันที่ประชาชนสะดวก (มีคนเคยเรียกว่าตาม “เวลาราชการ”) สิ่งที่ทำให้เกิดการบูรณาการได้ก็คือทรัพยากร ดังนั้น เมื่อได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ “ทำการชุมชน (Community Office)” อันนี้อุ๊ก็ตั้งชื่อเอาเองนะครับ เป็นพื้นที่

สาธารณะของชุมชนเป็นที่รวมของกิจการต่างๆ ของชุมชน อาทิ กองทุนสวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด วิสาหกิจชุมชน กองทุนสตรี กองทุนหมู่บ้าน ร้านค้าชุมชน และอีกมากมาย จนถึงขั้นที่จะพัฒนาต่อไปเป็นสถาบันการเงินชุมชน ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง นับว่าเป็นความคิดที่ก้าวหน้าแห่งยุคสมัย ดังที่เคยมีผู้กล่าวไว้ว่า “คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน” เห็นชัดเจนด้วยว่า ชุมชนมีบทบาทและศักยภาพที่จะจัดการตนเองได้อยู่แล้ว ส่วนกลางไม่ต้องห่วงกังวลว่าชาวบ้านจะไม่รู้อะไร ทำไม่ได้ ทำไม่เป็น คงต้องคิดใหม่เสียแล้วครับ เมื่อมีโอกาส ชาวบ้านนั่นแหละที่ทำอะไรได้มากกว่าที่เราคิดมากมายเลยครับ...ท่านกำนันเดินทางต่อไปเลยนะครับ ขอให้กำลังใจและสนับสนุนครับ



ได้ฟัง คุณสุกัญญา บำรุงชาติ แห่งเทศบาลนครพิษณุโลก เรื่องการใช้กระบวนการสมัชชาสุขภาพในการแก้ปัญหาสุขภาพ เพื่อการขับเคลื่อน “สุขภาพที่ร่วมสร้าง หนทางที่เป็นไปได้” (Healthy: It's possible) แล้วรู้สึกที่เอามากๆ ได้มีการจัดสมัชชาสุขภาพเทศบาลนครพิษณุโลก นับเป็นครั้งแรกที่มีการจัดสมัชชาสุขภาพแบบครบวงจรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดการเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ในเขตเทศบาลถึง ๙๔ องค์กร มีระบบ มีหลักการ และขั้นตอนการจัดการกระบวนการ ที่ไม่ทำให้สมัชชาสุขภาพเป็นเพียงเวทีที่แสดงความคิดเห็นดังที่เราคุ้นเคย จนกระทั่งมี

ฉันทมติเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นปัญหาของพื้นที่ และจะมีการประเมินผลกันต่อไป อาจถือได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจการจัดการสุขภาพให้เกิดธรรมาภิบาลในระบบสุขภาพของท้องถิ่น ซึ่งต้นตำรับอย่าง สช. เองก็ยังไม่ถึงเสียด้วยซ้ำ...เดินทางต่อไปนะครับ เราจะเอาไปบอกต่อๆ ด้วยความชื่นชมครับ. ๕

ศบ. ออสน
โดย เขียวรัตน์ ไชยหอม ผู้สื่อข่าวสุขภาพ
กาฬสินธุ์ วิทยุชุมชนคนกลุ่ม
อ.กุณินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

๕๕ เกษตรกรปลอดโรคผู้บริโภครปลอดภัย ๕๕

สวัสดิ์ศิระ รายงานข่าวสุขภาพะภาคอีสาน
सानใจसानพลัง เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคมที่ผ่านมา
เครือข่ายนักข่าวสุขภาพประจำ จ.กาฬสินธุ์ ได้ลงพื้นที่ไป
ศูนย์พัฒนาคุณธรรม จ.กาฬสินธุ์ ที่วัดปานาคำ ซึ่งที่นี่มี
การจัดประกวดโครงการ “เกษตรกรปลอดโรคผู้บริโภคร
ปลอดภัย” ใน จ.กาฬสินธุ์ ซึ่งกลุ่มต่างๆ เป็นตัวแทนของ
แต่ละอำเภอที่ส่งเข้าประกวด ส่วนมากก็จะรับแนวทาง
มาจาก โครงการการปฏิบัติของพระอาจารย์พระมหา
สุภาพ พุทธรวิโย ผอ.ศูนย์พัฒนาคุณธรรม จ.กาฬสินธุ์
และพระนักพัฒนาระดับประเทศ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ พระอาจารย์มหาสุภาพได้
จาริกอยู่ในช่วงที่เป็นสามเณรและได้พำนักอยู่ที่วัดปาน
าคำ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกกลาง ตำบลจุมจัง อ.กุณินารายณ์
จ.กาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากหมู่บ้าน ๕๐๐ เมตร จนกระทั่ง
ชาวบ้านนิมนต์ให้อยู่ประจำจนถึงปัจจุบัน และปัจจุบัน
ท่านอายุครบ ๔๐ ปี ท่านพระอาจารย์มหาสุภาพได้ให้

สัมภาษณ์ว่า โดยกำเนิดแล้วท่านเป็นคนกรุงเทพฯ ที่มาอยู่
ในภาคอีสาน แต่มีความประทับใจและรักถิ่นอีสาน เพราะ
ปกติภาคอีสานจะเป็นภาคที่แห้งแล้งกันดารและดำเนินชีวิต
ที่ลำบาก ตอนแรกพระอาจารย์คิดว่า ถ้าสภาพแวดล้อมเป็น
แบบนั้น ในเรื่องจิตใจผู้คน ก็คงจะเหมือนกับความเป็นอยู่ที่มี
แต่ความลำบาก คงจะมีแต่ความเห็นแก่ตัวของคนที่จะต้อง
ปากกัดตีนถีบ แต่เมื่อท่านได้มาประสบจริงๆ ความมีน้ำใจ
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันซึ่งกันและกันกลับมีอย่าง
เต็มเปี่ยม ทั้งรอยยิ้ม การทักทาย ปังบอกความจริงใจของ
ผู้คนในชุมชน โดยไม่ต้องมีตำราไว้คอยสอน

พระอาจารย์ยังให้สัมภาษณ์ต่อไปอีกว่า สิ่งที่ท่าน
ได้เห็นและเป็นแรงผลักดันให้ท่านคิดวิธีช่วยเหลือผู้คนใน
ชุมชนอย่างจริงจัง เพราะจากการที่ท่านได้ออกบิณฑบาต
ก็ได้เห็นเด็กผู้หญิงคนหนึ่งคอยตักบาตรเป็นประจำทุกวัน จึง
ถามว่าทำไมหนูมาใส่บาตรคนเดียวแล้วแม่ไม่ไปไหน เด็กคนนั้น
ก็ตอบว่าแม่ไปทำงานหาเงินที่กรุงเทพฯ พ่อกับแม่และหนู
ไม่ได้อยู่ด้วยกัน พระอาจารย์จึงเห็นสังขรณ์อย่างหนึ่งว่า
ครอบครัวของเด็กหญิงคนนั้นมีความสมบูรณ์แต่ต้องแยกกัน

อยู่เพราะค่าว่าหนี้สินและเงินอย่างเดียว หลังจากนั้นท่าน
จึงได้กลับมาคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ให้แก่มิตรใน
ชุมชน และปัญหาการใช้สารเคมีจนเกิดเป็นอันตรายต่อ
สุขภาพ โดยกลับมาใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน
เพื่อลดต้นทุนในการผลิต และคืนความสมบูรณ์ให้กับดิน
ทำอย่างไรครอบครัวที่เคยแยกกันอยู่จะได้กลับมาอยู่ด้วย
กันอย่างสมบูรณ์

หลังจากนั้นพระอาจารย์มหาสุภาพ จึงลงมือ
ปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้คนในชุมชนจนประสบผล
สำเร็จ ซึ่งช่วงแรกมีผู้คนเข้าร่วมโครงการเพียงไม่กี่ราย
และในที่สุดก็สามารถใช้หนี้สินได้หมด และเกษตรกรมี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด พระอาจารย์บอก
ว่าการประเมินผลพวงต่างๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การอบรม
แล้วก็แจกแบบสอบถามแต่เพียงอย่างเดียว แต่ประเมินได้
จากการปฏิบัติจริง และวัดได้จากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของ
ผู้คนในชุมชน ปัจจุบันมีเครือข่ายสมาชิกที่นำไปปฏิบัติ
แล้วก็ประสบความสำเร็จมากกว่า ๔,๐๐๐ ราย ใน
จ.กาฬสินธุ์ ๕



คุยกับเสข

>> นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
เลขาธิการ' สขภาพแห่งชาติ

“ตรงนี้แหละที่โดนระเบิดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา”

คุณหมอยอร์น จิระนคร นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ซึ่งให้ผมดูที่ด้านหน้าของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในขณะที่พวกเรานั่งคุยกันอยู่ในอาคารสำนักงาน ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงใกล้แล้วเสร็จ

เหตุการณ์ครั้งนั้น มีคนร้ายนำรถที่มีระเบิดซุกซ่อนอยู่มาจอดไว้ที่ด้านนอกรั้วของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แล้วลี้ภัยผ่านสัญญาณโทรศัพท์ให้เกิดการระเบิด มีคนขับขีจักรยานยนต์ผ่านมาเสียชีวิต ๑ คน บาดเจ็บอีกหลายคน

เรื่องปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาใหญ่มากของประเทศ ถ้าว่ากันด้วยเรื่องนี้ ต้องว่ากันอีกยาวทีเดียว

แต่ไม่ว่าสถานการณ์ของจังหวัดจะเป็นอย่างไร ปรากฏว่าพี่น้องชาวปัตตานีมิได้ย่อท้อ มีการรวมตัวกันทำงานดี ๆ ทำเรื่องดี ๆ เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ตามแนวคิดใน พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ มีเรื่องราวเกิดขึ้นหลายเรื่อง ไม่ไปฟัง ไม่ไปดู ก็ไม่รู้

ที่นั่นมีประสบการณ์นำแนวคิดใหญ่ลงไปทำงานในระดับพื้นที่จริง **คุณสุภาวดี ศรีนวลใย** นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ จาก อบต. ดอนทราย อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี เล่าถึงประสบการณ์การทำงานที่ตำบลดอนทราย อำเภอไม้แก่น ที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมด้านสุขภาพอีกด้วย

มีการจัดตั้งคณะทำงานสมัชชาสุขภาพที่เป็นพหุภาคี ๓ ภาคส่วน ได้แก่ ทีมภาคนักวิชาการ ทีมภาคประชาชน ทีมภาครัฐจาก อบต.ดอนทราย ทำการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สุขภาพกายใจ สังคม และปัญญาของชุมชนดอนทราย จัดลำดับความสำคัญของปัญหา พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย และจัดเวทีรับฟังความเห็นและหาข้อสรุปร่วมต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยจับเรื่องการจัดการขยะขึ้นเป็นประเด็นหลักในการเริ่มต้น

“ในเขตพื้นที่ อบต. ดอนทราย เป็นแหล่งชุมชน มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และมีกิจกรรมทางทะเลที่เสี่ยงเป็นแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจำนวนมาก จึงเป็นแหล่งพาทะนำโรค ก่อให้เกิดความรำคาญ เสียต่อสุขภาพ และทำให้เกิดความไม่สวยงาม กระทั่งต่อการท่องเที่ยวด้วย



ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ ๑) ให้มีคณะกรรมการกลางสมัชชาสุขภาพ การกำจัดขยะตำบลดอนทราย ๒) ขอให้ภาคีสมาชิกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาควิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน และชุมชน ร่วมกันรณรงค์ให้สาธารณะเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและพิษภัยของการจัดการขยะอันตรายจากครัวเรือนหรือชุมชน โดยเฉพาะซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ให้ประชาชนรู้จักการบริโภคแบบพอเพียง เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๓) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรับคืนซากผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และการกำจัดอย่างถูกต้อง ๔) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการขยะอันตรายตามบริบทของท้องถิ่น เป็นต้น”

จากบทเรียนข้างต้น นับเป็นความก้าวหน้าที่เห็นคนทำงานด้านสุขภาพในระดับฐานรากได้นำเอาแนวคิดใหม่ของเครื่องมือใน พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ ไปปรับใช้กับการทำงานพัฒนาสุขภาพของชาวบ้านในระดับชุมชนท้องถิ่นกันจริงๆ ในแบบที่เรียกว่า ทำไปเรียนรู้ไป ปรับไป พัฒนาไป

ที่นั่นเขาทำงานแบบที่ฝรั่งเรียกว่า “Think globally, act locally”

คือ นำแนวคิดใหญ่ไปทำงานอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่เล็กๆ จนเกิด **“ดอกไม้มานในป่าใหญ่”** อย่างเป็นรูปธรรม
น่าชื่นชมอย่างยิ่งครับ ๕



สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ต.ติวานนท์ ๑๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

ชำระฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๖๘/๒๕๔๓
ปณ.นนทบุรี

“ทำให้ตอบ”

“ทำให้ตอบ” องค์กรประกอบที่คนทำผังเมืองใช้ในการทำผัง เพื่อให้เมืองน่าอยู่ คืออะไร คนเก่งที่รู้คำตอบให้ส่งคำตอบ มาที่ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ลานพลัง บจก.สร้างสื่อ ๑๗/๑๑๘ ซ.ประดิพัทธ์ ๑ ถ.ประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ ภายใน ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เรามีซองรางวัล รอท่านเจ้าของคำตอบที่ถูกต้อง ๒๐ ท่านแรกจ้า...

จดหมายข่าว “ลานพลังปฏิรูประบบสุขภาพ” รายเดือน เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สข.) ที่ปรึกษา ดร.กาญจนา กาญจนลินี นพ.อำพล จินดาวัฒนะ บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา ปิติพร จันทระต ฌ อยุธยา บรรณาธิการอำนวยการ พลินี เสริมสินสิริ บรรณาธิการ บจก. สร้างสื่อ จำกัด กองบรรณาธิการ นพ.อุกฤษฏ์ มิลินทางกูร อรรถพร ศรีสุขวัฒนา วิสฐิติ บุญญะโสภิต นิรชา อัครวิธากุล สุนีย์ สุขสว่าง ทิพิชา โปษยานนท์ ญนุต มธุรพจน์ สมพร เพ็งคำ นาดยา แทนนิล จาริก ไชยรักษ์ เขมวดี ขนานแก้ว ขนิษฐา แซ่เอี้ยว ที่อยู่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ชั้น ๓ อาคารสุขภาพแห่งชาติ ๘๘/๓๙ หมู่ ๔ ต.ติวานนท์ ๑๔ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๒-๙๐๐๐ แฟกซ์ ๐-๒๕๓๒-๙๐๐๑ ติดต่อกองบรรณาธิการ บริษัท สร้างสื่อ จำกัด ๑๗/๑๑๘ ซ.ประดิพัทธ์ ๑ ถ.ประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๑-๔๓๓๙ แฟกซ์ ๐-๒๖๑๘-๗๘๓๘